

- наочність у вигляді аудіо-, фото-, відео- й інших видів мультимедійної інформації активізує увагу, поживляє сприйняття.
2. Інтерактивність. Під час занять здобувач вищої освіти має виконати низку інтерактивних дій: перегляд і прослуховування навчального матеріалу, навігацію по елементах контенту, їх копіювання, звернення до довідкової системи; відповідати на контрольні запитання в процесі заняття, що сприяє підвищенню ефективності усвідомлення й пам'яті.
 3. Практична орієнтованість. За всіма практичними заняттями навчальних модулів закріплений потужний блок практичних завдань для опанування професійних навичок, таких як ліплення й моделювання різних груп зубів з урахуванням клініко-анатомічних особливостей їхньої будови, препарування каріозних порожнин I-V класів за Блеком, підготовка, замішування і пломбування каріозних порожнин матеріалами різних груп, ендодонтичні маніпуляції щодо створення доступу до порожнини зуба різців, іклів, премолярів і молярів, медикаментозної й інструментальної обробки кореневих каналів, їх пломбування різними техніками тощо.
 4. Доступність. Зміст навчальної робочої програми «Пропедевтика терапевтичної стоматології» сприяє опануванню матеріалу від простого до складного, від понять до логіки, від знань до компетенції й робить вивчення доступним для сприйняття та дозволяє навчатися і з допомогою викладача, і самостійно.
 5. Науковість матеріалу. Зміст курсу спирається на новітні досягнення стоматології й інших наук, які в ньому інтегровані (біологія, медична хімія й матеріалознавство, фізика, включаючи ІКТ як базис нових освітніх технологій);
 6. Послідовність викладу. Логіка змісту курсу дозволяє вести викладання чи самонавчання як послідовне, випереджальне й повторювальне. Матеріал структурований на навчальні модулі й змістові модулі, в основі яких є теми практичних занять. Модульність дозволяє вибудовувати викладання й навчання індивідуально, варіативно, а також залежно від завдань навчання.

Нині ми працюємо над створенням діалогового інтерфейсу, система посилань в якому дозволить ініціювати будь-яке звернення щодо пройденої або наступної навчальної інформації, а також до будь-якої довідкової й енциклопедичної інформації.

Таким чином, триває плідна робота щодо створення навчально-методичного комплексу з дисципліни «Пропедевтика терапевтичної стоматології», який може бути в різних програмних реалізаціях, що в поєднанні з очним навчанням забезпечить високий рівень підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Список використаної літератури

1. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання: навч. по-сбник 2019. – 307 с. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPIPress/42981>
2. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
3. Силабус дисципліни «Пропедевтика терапевтичної стоматології» <https://prop-terstom.pdmu.edu.ua/storage/resources/docs/Dg659O9aGvhMEpMyiG9O4cS2u3FInAdzOmWv87ez.pdf>
4. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 221 «Стоматологія» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» для другого (магістерського) рівня вищої освіти https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/Wzwi5515P18E0DjpRFXziSo9Um87TAXCxiugkQ0s.pdf

ПСИХОСОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ В РАКУРСІ СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Матвієнко Т.М., Алексеєва А.В., Коваленко Т.І., Михайлова К.І., Приліпка К.О., Рак Т.І., Романюк М.В.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено результати дослідження особливостей адаптаційних процесів у студентів-іноземців у процесі здобуття професії лікаря в ЗВО України в умовах освітньої міграції в ракурсі сучасних освітніх трендів.

Ключові слова: студенти-іноземці, сучасні освітні тренди, адаптація.

The article examines the results of a study of the peculiarities of adaptation processes in foreign students in the process of obtaining the profession of doctor in the of Ukraine in terms of educational migration in the perspective of modern educational trends.

Key words: foreign students, modern educational trends, adaptation.

За останні десятиліття темпи процесу міждержавної освітньої міграції молоді набагато прискорилися, що знайшло своє відображення в зростанні кількісних показників, суттєво розширилися географічно й нині охоплюють практично всі країни світу [3-5].

Освітньою міграцією називають переважно тимчасове переселення, що триває від кількох місяців до кількох років і має на меті навчання за межами адміністративно-територіальної одиниці постійного проживання [1].

Глобальні соціально-економічні системні зміни у світі й зростаючі темпи міждержавної освітньої міграції молоді загострюють значимість проблеми соціальної адаптації широких контингентів студентської молоді в нових

умовах «чужого» суспільства. Особливо це стосується студентів, які навчаються на медичних факультетах, оскільки здобуття професії лікаря вважається у світі найважчим і тривалим освітянським процесом.

Процес адаптації іноземних студентів на початкових етапах навчання в ЗВО складний і багатограний. В основі цього явища лежать різні причини: різниця у світогляді й вихованні, мовний і соціальні бар'єри, етнічні вектори поведінки й моральні норми в суспільстві, віросповідання і ступінь релігійності та ін. Також суттєвими складовими процесу адаптації вважають клімато-географічні умови нового суспільства плюс хроноадаптивні механізми, що негативно впливають на стан здоров'я. Стан і характер харчування, режим робочого часу й відпочинку, побутові складові – самостійне планування бюджету проживання, самообслуговування в побуті, відірваність від звичного укладу й ритму життя та ін. Усе це загалом призводить до надмірного навантаження на адаптивні системи за рахунок інформаційного перенасичення особи через цільність навчальних програм, що потребує щоденної висококоєфективної продуктивної праці [2].

У медичному навчальному закладі до основних причин складності адаптації студентів приєднується особливість процесу навчання, коли на перших курсах використовується трупний матеріал, а потім вивчаються специфічні медичні дисципліни, такі як акушерство, урологія, гінекологія. Ця проблемність пов'язана з різними віросповіданнями й релігійними поглядами студентів, їхньою етнічною психологією. У результаті велика кількість нововведень у житті студента й пов'язані з ними підвищення навантаження психічного й фізичного характеру можуть стати причиною розвитку стресового стану, що значною мірою виявляє на якість освітнього процесу [2; 6].

Метою роботи стало дослідження особливостей адаптаційних процесів у студентів-іноземців у процесі здобуття професії лікаря в ЗВО України медичного профілю в умовах освітянської міграції.

Адаптація людини в широкому розумінні цього терміна – дуже важливе поняття в різних наукових підходах, бо здатність пристосуватися до навколишнього середовища (біологічного, соціального, етнічного) необхідна в усіх сферах життя. Адаптація особи в будь-якому середовищі – це складний багатоплановий процес, що може вносити зміни в різні системи організму людини й залежить від рівня впливу чинника й терміну його дії. А оскільки освітянська міграція – процес довготривалий, який розтягується на роки (для студентів-медиків це 6 – 8 років), то процеси адаптації торкаються глибоких механізмів регуляторних процесів перебудови динамічного стереотипу реагування на різноманітні чинники довкілля. Згідно з класифікацією адаптація підрозділяється на біологічну, соціальну, етнічну і психологічну [1; 2].

Біологічна адаптація людини. Це пристосування людини до умов довкілля, що виникло еволюційним шляхом. Особливостями адаптації такого виду є видозміни внутрішніх органів, систем чи організму в цілому до умов середовища, в якому він опинився. Це поняття склало підґрунтя в розробці критеріїв здоров'я і хвороби. У цьому відношенні запорукою здоров'я є стан, в якому організм максимально адаптований до навколишнього середовища. Якщо здатність пристосуватися знижена й період адаптації затягується, мова йде про преморбідність і високий ступінь ризику виникнення хвороби. Якщо організм не здатний адаптуватися, мова йде про дизадаптацію.

Соціальна адаптація. Соціальна психологічна адаптація передбачає пристосування однієї чи кількох осіб до соціального середовища, яке висуває вимоги і ставить умови співіснування за визначеними критеріями, що дозволяє особі досягти мети без порушення морально-етичних принципів існування суспільства. Це особливо значимо в умовах освітянської міграції, оскільки охоплює пристосування до навчання, до стосунків з іншими людьми, до нового культурного й релігійного оточення, до умов розваг і відпочинку. Людина може пристосуватися пасивно, нічого не змінюючи у своєму житті, чи активно, шляхом зміни умов життєдіяльності (доведено, що це успішніший шлях). У цьому відношенні можуть виникати різні проблеми адаптації – від напружених стосунків із колективом до небажання навчатися в цьому соціальному середовищі.

Етнічна адаптація. Це підвид соціальної адаптації, який передбачає пристосування окремих етнічних груп до середовища районів їх розселення, причому мова йде і про соціальні, і про погодно-кліматичні умови. Це найбільш своєрідний вид адаптації, який спричиняють розбіжності в мовно-культурній, політичній, економічній та інших сферах. Виділяють адаптацію, пов'язану із зайнятістю, наприклад, при освітянській міграції й мовно-культурну адаптацію, акультурацію.

Психологічна адаптація. Окремо варто виділити психологічну адаптацію, яка нині стала найважливішим соціальним критерієм, що дозволяє оцінювати особу і у сфері взаємин, і у сфері професійної стабільності. Залежить психологічна адаптація від багатьох мінливих чинників, до яких належать мотивація, мовний бар'єр, особливості характеру, соціальне оточення, віросповідання та ін. Психологічна адаптація включає також такий важливий аспект як уміння переключатися з однієї соціальної ролі на іншу, причому своєчасно, адекватно й виправдано.

Готовність до зміни середовища й адекватна психічна оцінка – це показники високого рівня адаптації, що характеризують готовність людини до труднощів і здатності їх переборювати. При цьому основа адаптації – це спроможність прийняття ситуації й прагнення і вміння робити висновки, а також здатність змінювати своє ставлення до ситуації, яку неможливо змінити [2; 6].

Отже, можна окреслити основні вектори, що сприяють адекватній адаптації й соціалізації студентів-іноземців в умовах українського суспільства при освітянській міграції.

1. Особистісно-мотиваційне ставлення до ЗВО й навчання: бажання (чи небажання) приймати навчальні завдання, виконувати завдання педагога, іншими словами – навчатися.

– *За цього вектора соціалізації студента зусилля адміністрації ЗВО й педагогічного колективу мінімізовані, оскільки вирішальними стають мотивація й особисте бажання студента навчатися.*

2. Прийняття навчального завдання: розуміння завдань, поставлених педагогом; бажання їх виконувати; прагнення до успіху чи бажання уникнути невдачі.

– *У цьому пункті надзвичайно важливе подолання мовного бар'єра, бо навчання неможливе без глибокого розуміння інформації, що надається. Для студента-медика це особливо важливо, тому що за процесом засвоєння інформації відбуваються її осмислення, асоціативний синтез відповіді на поставлене завдання (установлення диференційованого діагнозу, складання плану лікування, медичне прогнозування наслідків тощо).*

3. Уявлення про зміст навчальної діяльності й способи її виконання: рівень елементарних знань і вмінь, сформованих до початку навчання.

- Наявність базового рівня знань – необхідна складова успішності навчання.

4. Інформаційне поле: забезпечує сприйняття, переробку і збереження різноманітної інформації в процесі навчання.

- Інформаційне поле для студента-медика дуже широке й формується поступово в процесі навчання – від теоретичних дисциплін до клінічних.

5. Управління діяльністю: планування, контроль і оцінка власної діяльності, а також сприйнятливості до навчання.

- У поняття "управління діяльністю" вкладається самоменеджмент, що базується на засадах достатньо високого рівня IQ (вродженого інтелекту, який практично не змінюється з віком і освітою), і EQ (емоційний інтелект, який формується в процесі життєдіяльності й навчання).

Список використаної літератури

1. Ананко Л. Міграційні ризики освітнього процесу в Україні / Л. Ананко // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. – 2011. – №4. – С. 33-38. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/socgum/Edu/201127/fail/ananko.pdf>.
2. Дрожжина Д.С. Изучение адаптации иностранных студентов: дискуссия о методологии / Д.С. Дрожжина // Universitas. Журнал о жизни университетов. 2013. Т. 1. № 3. С. 33–47.
3. Курій Л. Інтернаціоналізація вищої освіти як засіб формування людського потенціалу в контексті міжнародних міграційних процесів / Л. Курій // Ukrainian Scientists World wide. – Режим доступу : <http://www.usw.com.ua/profiles/blogs/internacionalizaciya-vischoyi>.
4. Мельник С. Перспективи розвитку системи експорту освітніх послуг в Україні / С. Мельник, В. Матросов // Вища школа. – 2012. – №1. – С. 44-48.
5. Примірне положення про академічну мобільність студентів ВНЗ України. Затверджене Наказом МОНУ від 29.05.2013 р. №635. – Режим доступу : mon.gov.ua/img/zstored/files/635.docx.
6. Семів Л. Освітня міграція в Україні: особливості, оцінка, політика / Л. Семів // Экономика и управление. – 2011. – №4. – С. 33-38.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Мелащенко О.І., Цвіренко С.М., Зюзіна Л.С., Козакевич В.К., Козакевич О.Б.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто зворотний зв'язок у дистанційному навчанні майбутніх лікарів як ключовий фактор впливу на якість освіти. Запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності зворотного зв'язку.

Ключові слова: зворотний зв'язок, дистанційне навчання, інтерактивні технології навчання.

In the article, feedback in a distance learning of future doctors is considered as a key factor effecting the quality education. Recommendations for feedback efficiency enhancement are suggested.

Key words: feedback in education, distance education, interactive learning.

Зворотний зв'язок у педагогіці розглядається як спосіб отримання інформації про правильність чи помилковість дій. Під час навчання він має керівний, навчальний характер і тісно пов'язаний із контролем і оцінюванням знань.

Дистанційне навчання передбачає проведення занять у режимі, що робить неможливим безпосереднє спілкування викладача і здобувача освіти. Тому питання забезпечення ефективного зворотного зв'язку в дистанційному навчанні набуває надзвичайного значення. Адже саме зворотний зв'язок є способом отримання інформації, що необхідна для ефективного керування дистанційним навчальним процесом [2, с.614].

Важливість якості зворотного зв'язку для дистанційних здобувачів освіти пояснюється й тим, що вони обмежені в можливості додатково звернутися за порадою щодо виконання завдань або коментарів викладача. Спілкування при дистанційному навчанні опосередковано технічними й технологічними засобами, і, якщо немає якісного зворотного зв'язку, у здобувача освіти може з'явитися відчуття невизначеності щодо успіхів у роботі, невпевненості у власних силах, що буде знижувати мотивацію й негативно впливати на весь хід навчального процесу [3, с. 218].

Отже, зворотний зв'язок є невід'ємною важливою частиною навчання, а його значення для організації й функціонування системи дистанційного навчання важко переоцінити [3, с.217].

Тому при запровадженні дистанційного навчання в умовах карантину, спричиненого пандемією COVID-19, на кафедрі педіатрії №1 з пропедевтикою та неонатологією постало питання налагодження швидкого, ефективного і, що важливо, змістовного й конструктивного зворотного зв'язку зі здобувачами освіти задля підвищення якості навчання.

Завдання дослідження: аналіз організації зворотного зв'язку при дистанційному навчанні для забезпечення ефективною взаємодії здобувачів освіти з викладачем із метою підвищення якості навчання.

Зворотний зв'язок у дистанційному процесі має розцінюватись як постійний, цілеспрямований процес взаємодії всіх учасників дистанційного навчання, спрямований на отримання інформації про хід і результати навчальної діяльності здобувачів освіти й розробку на її основі коригуючих дій щодо вдосконалення системи навчання [4, с.235]. В умовах електронного навчання викладач має не тільки планувати навчальну діяльність здобувачів освіти, а й підкріплювати план інструкцією з його реалізації. Очевидно, що для збільшення педагогічної цінності інформації, отриманої через зворотний зв'язок, вказівки педагога мають бути зрозумілими, точними, спрямованими на отримання результату, тобто мають містити алгоритм виконання.